

ANALELE ARCHITECTUREI

ȘI ALE

ARTELOR CU CARE SE LĂGĂ

BISERICA EPISCOPALĂ

DE LA

MĂNĂSTIREA CURTEA DE ARGEȘ

(Urmare)

C. Exteriorul

După cum am arătat, biserica se înalță pe nisce fundații foarte eșite, de 44 țoli și adânci de 7 picioare vieneze, cea ce face că clădirea câștigă pe lângă o basă solidă și durabilă, și un aspect imponent. Aceste fundații se divide în sensul înălțimei în : un soclu, un plint (19½ țoli de înalt), un mic soclu, un tor, un plan înclinat de 3½ țoli și încă un plint de 3½ țoli.

Între tor, care e foarte eșit, și planul înclinat, un canal în forma semicirculară încinge clădirea, și are de scop a aduna și da scurgere apelor ce curg de pe învelitori.

Altă dată, biserica era înconjurată cu un grilagiū de fer, a cărui vergele erau înțepenite în tor și ale căror găuri sunt încă vizibile ; prin vandalismul destructor al concheranților, acest grilagiū a fost distrus, cauzînd și alte stricăciuni monumentului.

Pe plintul superior fundațiilor, se ridică biserica propriu zisă în totă originalitatea, mărirea și bogăția sa surprinzătoare. Exteriorul se divide în partea superioară și inferioară separate între ele printr'un enorm briū împletit, care sîmănă cu cablele decorative ce se găsesc la bisericile romano-normande. Acest briū care n'are nici un raport organic cu structura bisericii și care n'are de cît aparența unui simplu ornament, încinge biserica și se compune de 4 cable mai mici dintre cari unul e înflorat cu scoici, altu cu două frunze și al patru-lea cu gaurele ca dantela. Oare-care urme de o culore albastru spălăcit, ce se vîd încă în scobiturile sculpturii ne arată că briul împletit trebuie să fi fost vre-o dată vopsit.

Transiția între fundații și partea inferioară a bisericii este făcută cu un pedestal, compus din streșini resturnate între care se găsește un soclu aplicat pe un altul mai mic. D'asupra acestui pedestal, soclul se divide în încadramente rectiline

formate de ciubuce duble, foarte apropiate care închid compartimente mai mult sau mai puțin oblungi și al căror mijloc e străpuns de ferestre înalte și strimpte, sau este umplut cu tablii netede și simple. Separația verticală a acestor compartimente este făcută astfel că la limita compartimentului ciubucului exterior se desface formînd un ciubuc orizontal.

În fațada principală, aceste compartimente se întinde mai mult în lărgime de cît în înălțime, cea ce le permite de a face tablii înguste și ornate de ambele părți ale ferestrelor gemene ce se află în partea de jos a edificiului. Aceste două ferestre, ca și cele lalte exterioare, au coronamente rectiline și se împarte printr'un stîlp în două deschidături care au o ramă comună și tot rectilină. Acastă ramă, prin diferitele sale detalii, eșind afară, conține o bogăție de ornamente sculpturale compuse de panglice și foi împletite minunat. Acelaș ornament care decorază rama exterioară se găsește și pe stîlpul din mijloc. Printre tablele ornamentale ce acompaniază cele două ferestre gemene din fațada de intrare, și care le servă ca decor, ca să zicem astfel, și a căror bordură ese mult afară din zid, sunt trei (două la dreapta uși de intrare, și alta la stînga care au pe ele inscripții sculptate, raportîndu-se fie la fondare, fie la înfrumusețarea și înzestrarea bisericii. — (Veđi supliment No. I, II și X).

Tablia a patra e gîlă, dar are urme de zugrăveli. După spusa călugărilor, trebuie să fi fost pe ia portretul lui Neagoe. Dar acastă zugrăvelă, precum și toate ornamentele părții inferioare care erau colorate, au fost mai în total șterse de ploii.

În mijlocul fațadii principale, se deschide ușa bisericii. Portalul cu o eșire rectangulară de 10 țoli peste cortul zidului de față, se compune, ca la cele mai multe biserici mănăstirești din orient ¹⁾ de un pervaz de piatră cu diverse despărțiri și bogat ornat, care e format prin unirea a 2 bordure diferite, largi de opt țoli și de o culore galbenă, încadrate de vergi roșii și ornate de foi foarte frumoase. Laturea exterioară a acestor 2 bordure se întorce în sus în unghiū drept și dă astfel părții superioare a portalului o formă rectangulară. Bordura interioară din contră urmăze curba bolții de descărcare ce se ridică peste ușe și e decorată în stil arab cu sculpturi simetrice în formă

¹⁾ Jurnalul general de arhitectură anul XXII p. 378.

de crin (fig. 4). Pragul superior al uși de asemenea are forma de arc cu cinci boltări de marmură de culori diferite. Ușa propriu zisă este din două foi, de lemn, ornată cu o bordură fin sculptată în foi împletite și în tablă cu frumoase rosace. Această ușă de lemn pare a fi modernă, după cum spune și o mică inscripție în limba română, săpată pe două benți în mijlocul pragului de sus „*această ușă a fost pusă în anul 1794, sub primul episcop Iosif, cu cheltuiiala archimandritului Parlenie*”. Spațiul dintre arcul de descărcare și curba pragului de sus al uși, este umplut cu un tablou foarte bine executat și reprezentând pe Maica Domnului cu Isus Cristos care binecuvintază cu mâna dreaptă și are un sul de hirtie în cea stângă. Aceste două figuri fac cel mai plăcut efect, prin grația și dulceața expresiunii lor. D'asupra arcului exterior și sub rama rectilină se află așezată o placă neagră de marmură pe care stă scris inscripția No. XI din supliment. Totă această parte e acoperită cu un fel de coviltir conic de fer, care servește mai mult a apăra pictura de care am vorbit. D'asupra, din cauza ridicături portalului, brîul cel mare împletit, care separă cele două etaje ale decorațiunii fațadelor, se întorce și el, frîngîndu-se în unghiul drept și terminînd astfel în mod fericit decorațiunea uși, dîndu-i o formă mai expresivă și mai imposantă.

Pe fața laterală a navei, spațiile dreptunghiulare din partea de jos a clădirii, se împart prin mijlocul torilor dubli

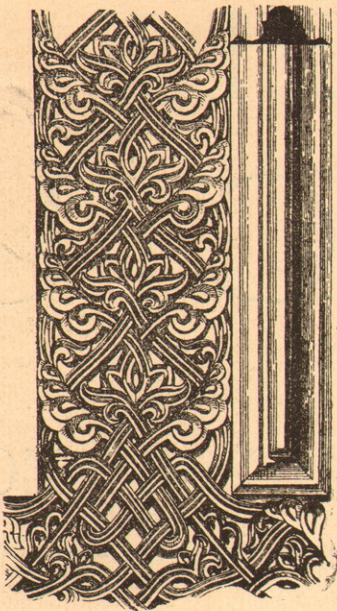

Fig. 4.

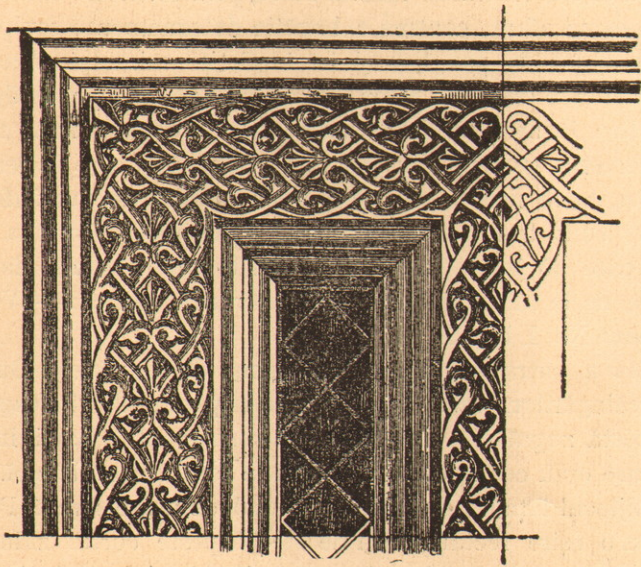

Fig. 5.

ce le încadrează, și ia o formă mai apropiată de forma patrată. Sunt cîte trei de fie-care parte a navei, și fie-care din ei are o ferăstră care prin dimensiile și divisiunile sale, corespunde cu totul cu ferestrele gemene din fațada principală, dar de care diferă prin ornamentația ramelor (fig. 5 și 6).

O particularitate a acestor compartimente este că în dreapta și stînga ferestrelor, sunt puse niște trunchiuri de semi-colone de marmură cenușie, cari sunt de un efect foarte puțin artistic, și în desacord cu restul decorațiunii.

Acest detaliu produce un efect cu atît mai neplăcut cu cît, mai mare parte din semi-colonete sunt degradate de timp sau sparte.

Cele lalte compartimente ale părți de jos, sunt mult mai

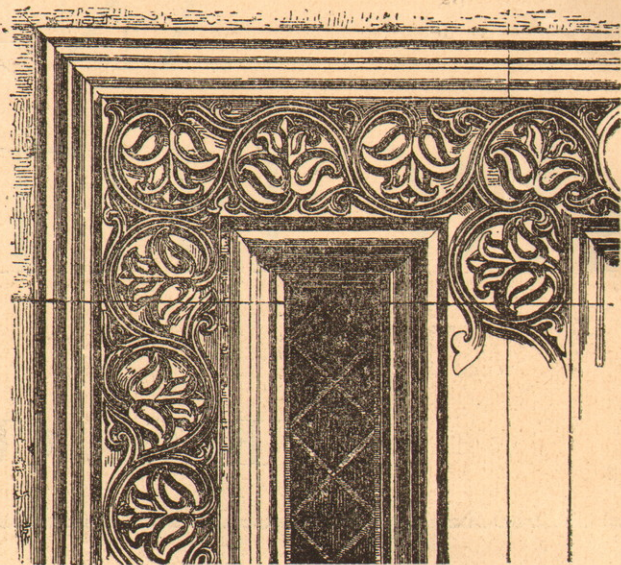

Fig. 6.

înguste ca cele din fațada intrări și de delături și nu cuprinde prin urmare fie care de cît o simplă ferăstră sau un singur tablou. Aceste ferestre sunt dreptunghiulare strîmte și înalte și au o ramă compusă de nervure duble în semicerc, sau fășii împletite de foi sculptate (fig. 7 și 8). Și aci motivul decorativ în ramele ferestrelor se schimbă neîncetat ca și în interiorul tablourilor, și înbracă partea de jos a bisericii cu o ornamentație bogată și animată. Dece tablouri și cinci rame de feres-

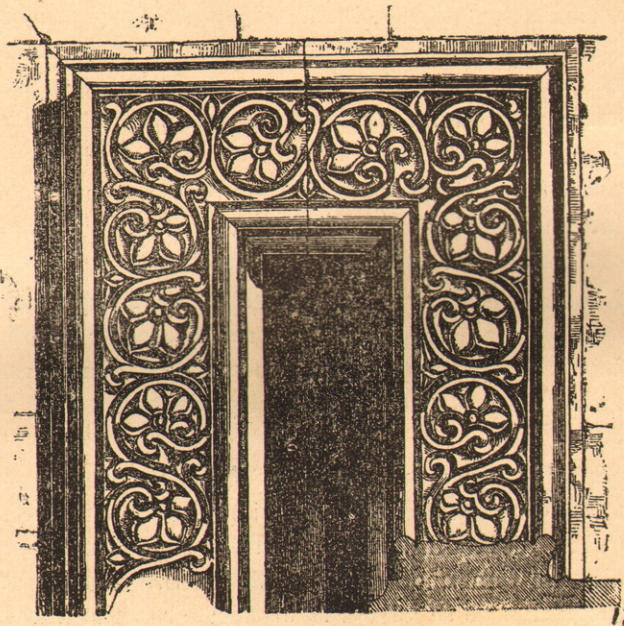

Fig. 7.

tre cu motivele lor foarte reușite, decorază laturile poligonale ale celor 3 sînuri. Gravurele 9, 10, 11, 12 reprezintă modelele tablourilor.

Pe cînd în partea inferioară, linia dreaptă predomina, partea superioară se caracterisă prin o predominare de forme rotunde și semi-circulare. În adevăr, examinînd exteriorul, vedem că totă partea superioară și de jur împrejurul bisericii este acoperit cu arcade false și în fie care—afară de două din fațada de intrare — se găsește o ferăstră rotundă sau o bucată de adaos

tot în formă de ferăstră rotundă. Arcurile semi circulare ale acestor false arcade sunt formate de tori dubli, foarte apropiate, și combinate astfel că fie care ogivă se termină cu torul interior, pe când torul exterior sesfăcându-se din torul orizontal ce încinge biserica, se bifurcă la nașterea arcului și face cu cele două brațe o a doua ramă arcadelor. În unghiul de bifurcație al torului exterior sunt înfipte nisce code de piatră în capul cărora se află discurile cilindrice ornate de sculpturi simple, ca de panglice împletite — se povestesc, că altă dată, — pe discurile cilindrice erau niște porumbei de

sunt, ca mai în toate bisericile vechi de stil bizantin, prevădute cu perdele de piatră lucrate cu găurele, și cari prin

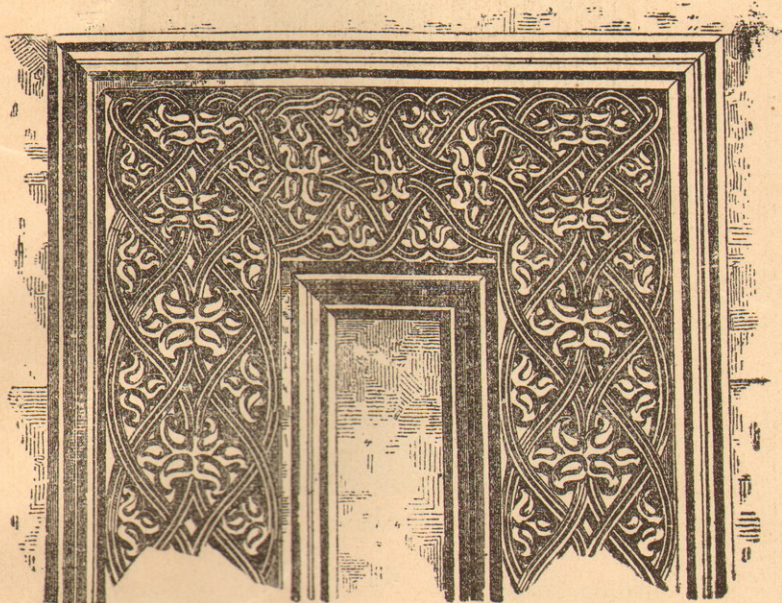

Fig. 8.

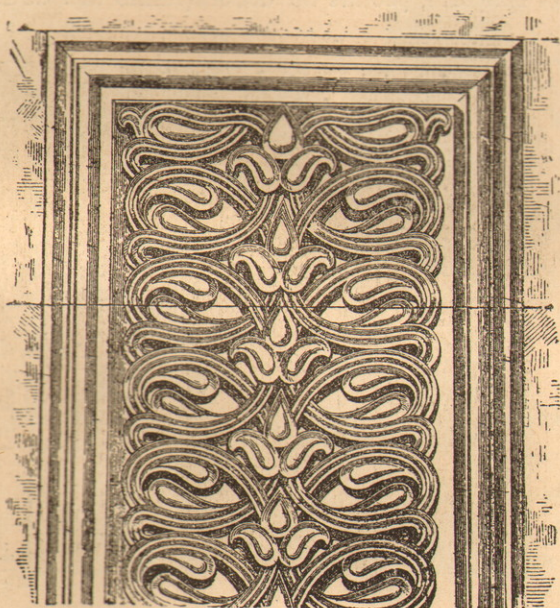

Fig. 9.

piatră, aurii, și cari în interior fiind scobiți, imediat ce sufla vîntul, făceau o armonie așa de dulce, că semănau cu arpele coliene. Un archimandrit (stariț al mănăstirii) puse de scose porumbei, sub pretext că îl supără cînd se ruga. La colțuri sau în unghiurile fațadi, aceste discuri, ce n'au nici un interes artistic și nici n'au nici un raport cu restul decorațiunei, se frîng în unghiul drept.

Ferestrele ce se găsesc în arcade precum și ferestrele false,

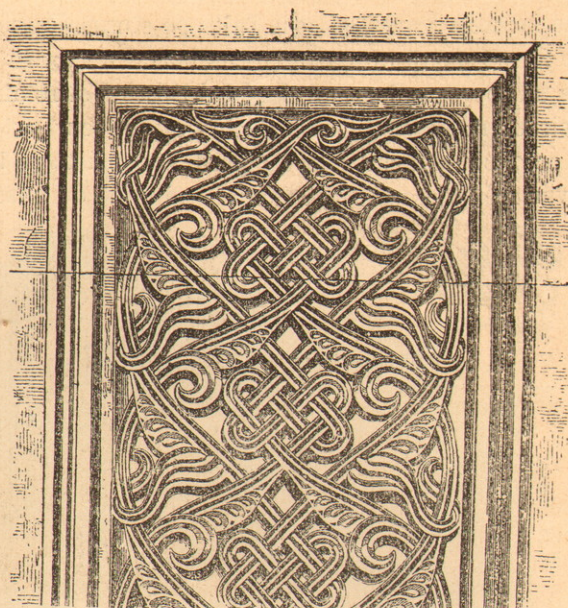

Fig. 10.

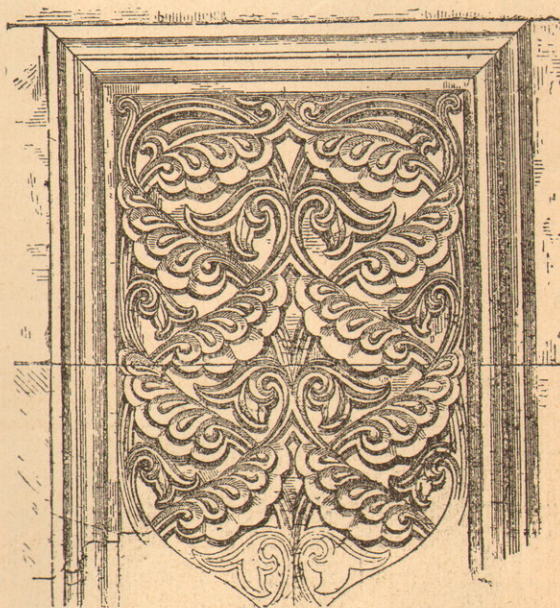

Fig. 11.

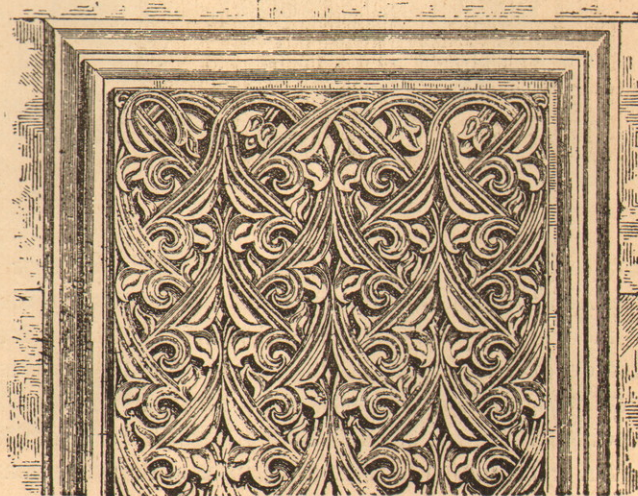

Fig. 12.

varietatea și frumusețea lor isbitore, dau etagiului superior un caracter de eleganță și bogăție plină de gust. Numărul acestor perdele, prin care trece prea puțină lumină în biserică, e de patru zeci, din care șapte în fața de intrare, douăsprezece pe laturele navei, și cele lalte pe sînurî. Ramele lor exterioare formeză saũ un patrat terminat cu un tor în care este înscris un tor circular, saũ patratul lipsește și remîne numai torul circular; acest tor circular în puține locuri este înlocuit cu un octogon. Modelul acestor perdele consistă în înpletituri foarte variate, adesea foarte ingenioase și pline de gust, formate

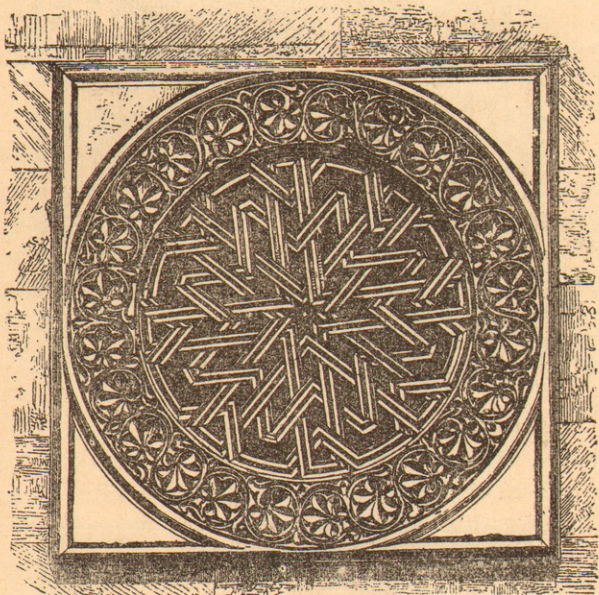

Fig. 13.

din vergele saũ panglice și care aũ ca basă saũ linii geometrice, mai cu sémă exagóne și octogóne regulate, saũ alte combinații mai libere (fig. 13, 14, 15 și 16).

Cînd te gîndești că din cele 40 de modele de perdele, nu sémănă două între ele, te coprinde un sentiment profund de

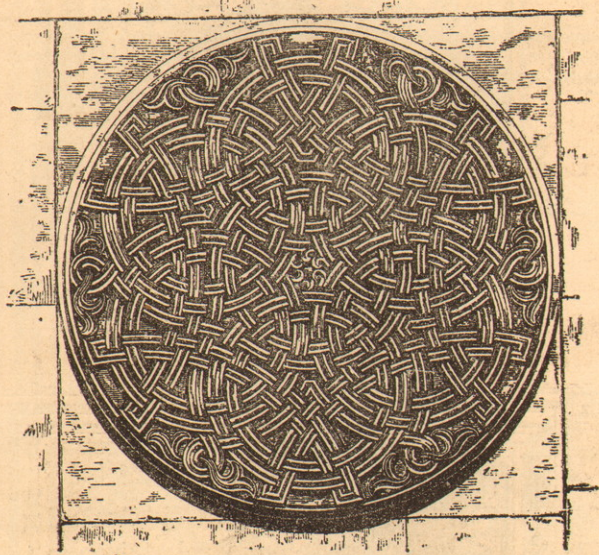

Fig. 14.

admirație pentru puterea inventivă autorului acestor ornamente. Acéstă admirație crește, cînd socotești puțin tóte cele lalte modele ce se vîd în exteriorul bisericii. Cea mai frumoasă bucată decorativă a părții superioare, și póte din tótă biserica, este de netăgăduit streășina care termină în mod așa de fericit edificiul (fig. 17, 18, 19). Este o bogăție surprîndătoare de sculpturi rectiline și curbiline, de mici și mari segmente, de scobituri și isituri, și cu tóte că la prima vedere te perđi în aceste combinații complicate, totuși imediat privirea este în-

lănțuită prin cel mai plăcut efect de umbră și lumină. Elementele acestor sculpturi așa de ingenioase și de isbitore sunt în pur stil arab, ca cea mai mare parte din cele lalte decorațiuni ale bisericii, iar modul cum sunt combinate, mai cu sémă segmentele de cerc, reamintește ornamentele palatului arab din Kuba lîngă Palermo ¹⁾. Acéstă strășină, care după cum am vîdut, a împrumutat elemente de la partea decorativă a unor capitele de colóne, se ridică pe patru rînduri

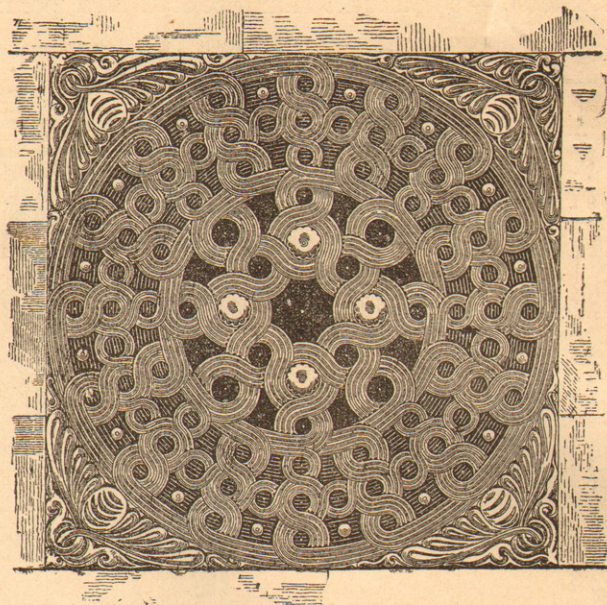

Fig. 15.

eșite unele peste altele pînă ce se acopere cu o strășină orizontală; ea înconjoră biserica cu un magnific brîu și se mai repetă odată pe turla principală ca coronament al scaunului patrat pe care se înalță turla propriu zisă.

Efectul splendid, produs de decorațiunile așa de reușite și

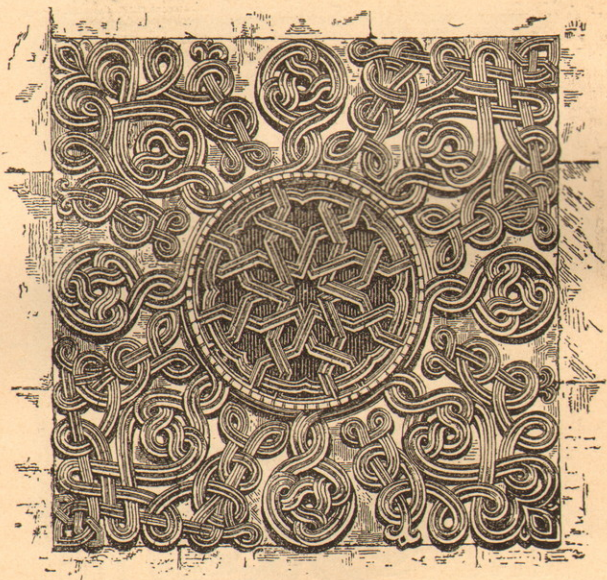

Fig. 16.

bogate, se mărește în mod extraordinar prin impresia grandioasă produsă de cele patru turlle. E de netăgăduit că acéstă parte arhitectonică a bisericii este foarte fericită. Cu tóte că dispoziția interioară a bisericii este cam defavorabilă din cauza lipsei de unitate produsă de cele două turlle principale, în exterior acest defect numai există, de óre ce turllele aũ de basă

¹⁾ Monumentele de artă, publicate de Ernest Guhl și Josef Kaspar. 2 vol. fôia VI 39 p. 61. Fr. Kugler, Istoria arhitecturii. Vol. I p. 513.

alt principiu, o altă idee, care permite foarte bine existența unei a doua turle mai ridicate. Ba chiar putem susține că ochiul nu ar fi mulțumit dacă n'ar găsi acest element de tranziție între turla principală și cele două turnulețe.

În aceste părți superioare ale bisericii sunt așa multe ornamente grațioase și variate că nu poți privi fără să te coprindă cea mai mare admirație pentru inventorul lor.

Peste strășina principală a bisericii se află mai întâi o mică învelitoare de tablă de fer alb, foarte îngustă care merge

cruci cu triple cruciulițe, toate aurite. O mică învelitoare apără și aici strășina contra ploii. D'asupra se înalță turla octogonală ale cărei opt fețe sunt cu ferestre strimpte și rotunde sus (fig. 20). Bolta acestor ferestre e format de două tori foarte apropiate care încadrează jur împrejur ferestrele, și unul din ei, cel exterior, se frînge de două ori în unghi drept la partea de jos și se urcă apoi în sus spre a forma un al doilea cerc în jurul ferestrelor. Spațiul format astfel de encadramentele ferestrelor și noile cercuri esteriore sunt iarăși umplute cu ornamente

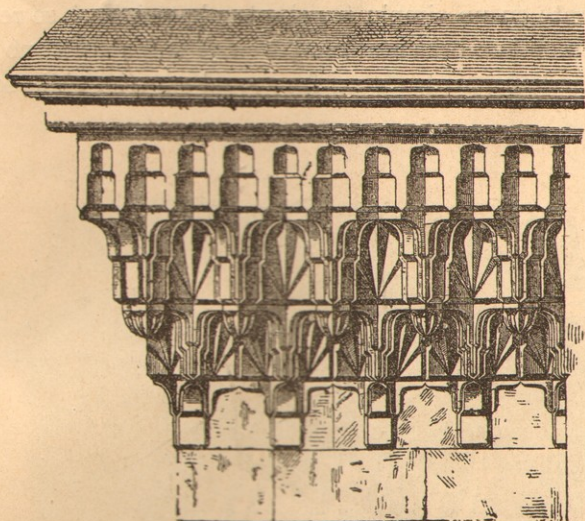

Fig. 17.

Fig. 18.

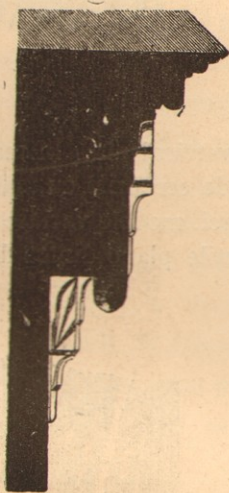

Fig. 19.

de jur împrejurul bisericii și care pare a fi făcută pentru a protege magnifica strășină. D'asupra se ridică un ziduleț foarte scurt care iar încinge biserica. Un tor îl separă de învelitoarea de fer, iar o strășinuță cu ciubuce subțiri îl termină la partea superioară. Acest ziduleț, în partea lui dreaptă e ornat de un arabesc foarte variat. De aci începe învelitoarea propriu zisă, care este în total de plumb și pe care se ridică unflăturile bolților navi și acelea în forma de unde, a sinurilor.

Cea mai importantă masă de sus este turla principală. Bogat decorată, cu ornamentele cele mai delicate, și așezată pe un scaun patrat ce iese din bolțile sinurilor, domină de sus întreg edificiul. În dreptul unde învelitorile sinurilor și ale bolților bisericii, vin de la taie pereții scaunului, o panglică îngustă în formă de arc, ornată de arabescuri încinge curbele de intersecție, iar sus se termină cu o mică ciubucărie orizontală rectilină. Frumosa strășină a bisericii este aplicată și la strășina acestui scaun, în colțurile căruia se ridică patru

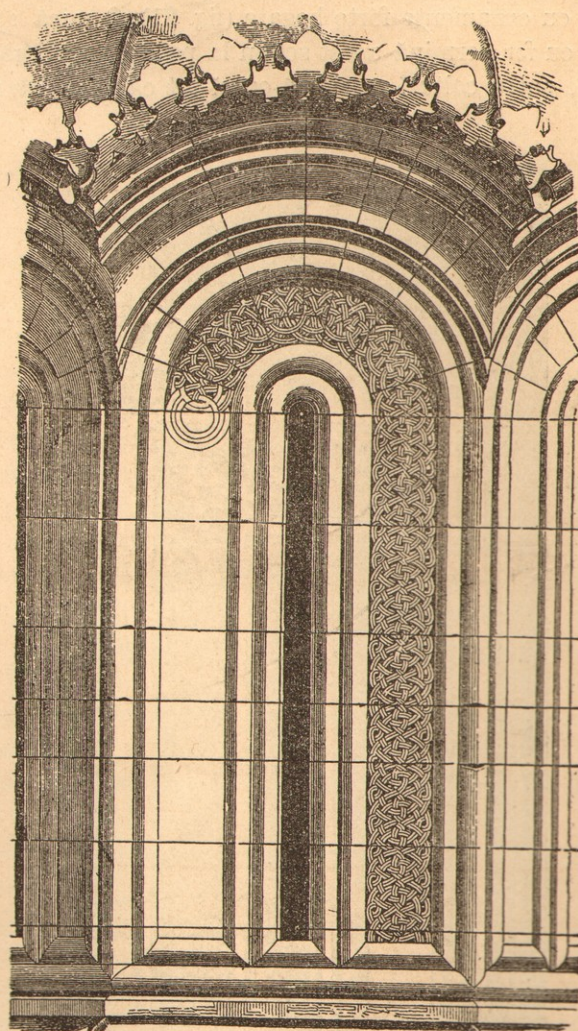

Fig. 20.

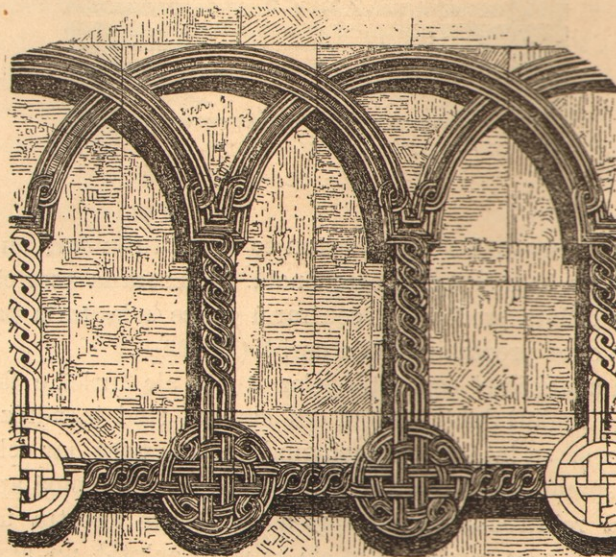

Fig. 21.

foarte fine. Pentru a separa fețele turlei se mai vede un tor la muche care sus se bifurcă formînd un al doilea cerc la feres-

tre, iar jos încinge turla formind basă. Partea superioară arcuită care formeză strășină este formată din mai multe ciubuce care se întretăe. Peste strășină vine un ornament desfăcut, compus din foi, care coronază foarte bine și imită crenelurile. Bolta turli se rotunjește spre vîrf unde are un ornament de piatră pe care se ridică o cruce cu trei brate cruci și ele, toate aurite. Bratul mijlociū, cel mai mare, are un inel la punctu de unire cu cōda.

Turla din mijloc, e cu ceva mai mică. Și aci scaunul pe care se află așezată turla se înalță destul de mult. Acest scaun e decorat cu ornamente foarte bogate (fig. 21). O mică strășină învelită cu fer, termină acest scaun la partea superioară.

În cele patru colțuri se ridică cruci tot ca cele descrise la

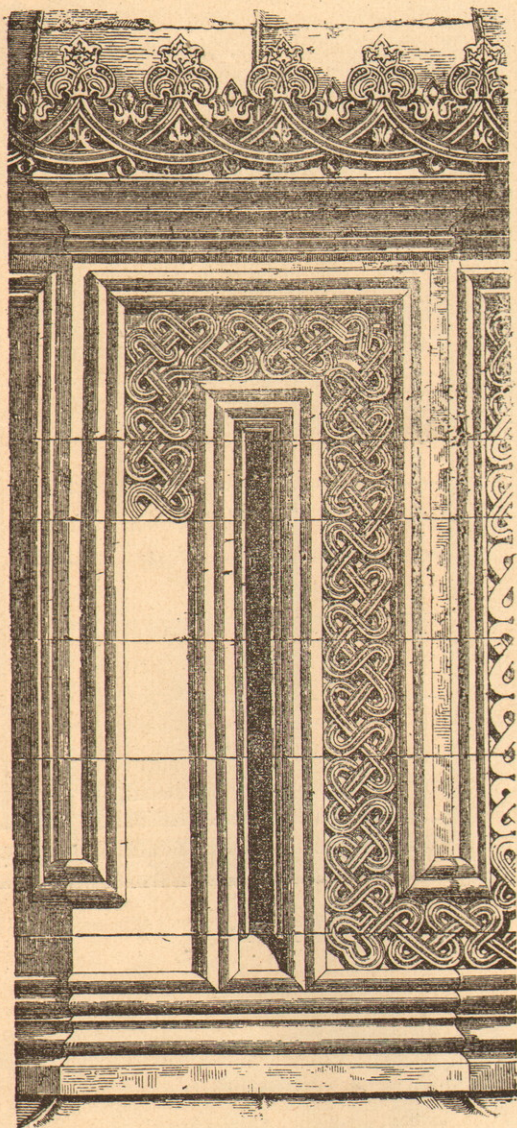

Fig. 22.

turla principală. Pe acest scaun se înalță turla care nu e cilindrică ca în interior, ci octogonală. În decorația acestei turle, linia dreaptă predomina, contrariu de ce e la turla principală în care predomină linia curbă (fig. 22).

Ornamentația și separația celor 8 fețe ale turlei, e făcută cu două rînduri duble de tori, din care un rînd încadrăză ferestrele și se întorțe jos încingînd turla la basă, iar cel alt rînd, separat de cel d'întîiū prin o frisă, deschide pînă aproape de basă reintroducîndu-se spre a trece peste ferestra următoare. În frisa ce rămîne între ele se află sculptat un arabesc admirabil. Două ciubuce orizontale termină sus și jos turla. D'asupra strășini se află un ornament în forma de flori care este mai bogat și mai splendid de cît cel de la turla principală.

Invelișul are aceeași formă precum și crucile, cu deosebire că inelul la cruce nu este.

Mult mai puțin înalte sunt cele două turnulețe așa de originale, care stau de ambele părți ale fațadi de intrare. Fiecare din ele are scaunul său patrat, ornat bogat, avînd la colțuri cruci ca și la cele l'alte turle. Cea ce face ca, aceste turnulețe se aibă un caracter cu totul original este, succitura în formă de spirală.

Trupu cilindric al turlei e de asemenea împărțit prin tori, în opt părți oblice, în mijlocul cărora sunt fereste tot oblice și încadrate cu un simplu tor și rotunde sus. Tori se reuñesc jos cu un ciubuc orizontal care încinge trupu turli sub ferestre, pe cînd sus, pentru a nu face arcul superior oblic, se înal-

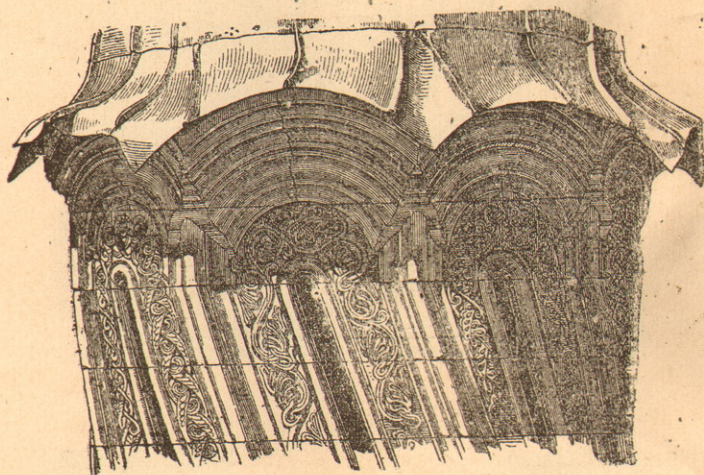

Fig. 23.

ță vertical pînă în marginea de sus a trupului, și acolo închide cercurile cu mai multe ciubuce superpuse (fig. 23 și 24). Și aci, modele variate și foarte frumoase de ornamente, decorează părțile plane dintre ferestre și muchea de încadrare.

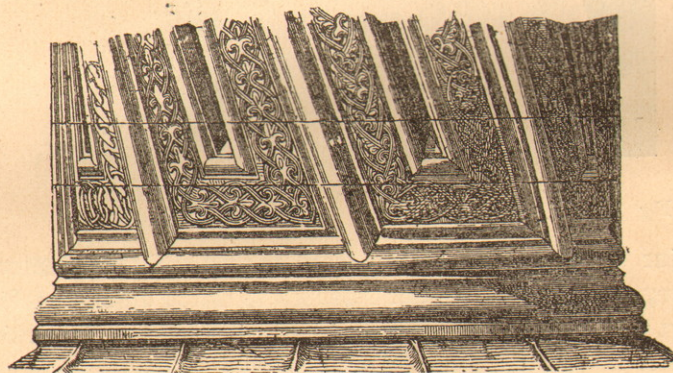

Fig. 24.

Avînd în vedere mai mica importanță a acestor turle, se găseū lipsite de ornamentul dela strășină, așa de frumos la cele l'alte turle. Invelițoarea simplă și unflată se înalță peste strășina destul de eșită. În vîrf găsim iarăși un picior de piatră sculptat și pe care se află o cruce cu trei brate cruci și ele, de asemenea aurite.

(Va urma).

ADEVÉRUL ÎN ARCHITECTURA MODERNĂ

Adevărul în arhitectură consistă pe de o parte, în concordanța ce ar trebui să ne aducă în aparența exterioară a clădirii cu scopul acelei construcțiuni și pe de altă parte se caută ca formele arhitectonice decorative să fie expresia interiorului, astfel ca să arăte în general trăsurile principale ale distribuției interioare.

Piese și săli principale trebuie să reese în exterior în un mod marcant, utilizându-le ca un element ce dă formă pentru împărțirea maselor; dar nu cum se usiteză în timpurile moderne că se fac risalituri în exterior la construcții unde nu e trebuință și unde în dosul acelor risalituri nu se află ziduri despărțitoare de odăi. Împărțirea bogăției formelor în arhitectură, deasemenea trebuiesc aranjate după rangul și importanța pieselor. Ar fi o ironie dacă motive mari decorative ca logii, colonade, turnuri, cupole, cornișe mari bogate, s'ar întruia spre decorația unei clădiri, dacă scopul ei nu o cere. Vedem însă zilnic cum casele cele mai simple și fără nici o pretențiune se înțotonéză cu fel de fel de motive pompoze, — și care motive dacă, ar fi puse la locul lor și în altă parte ar fi pôte de un efect monumental și estetic.

Unitatea interioară a gândirii constructive este ținta unei construcțiuni rezonabile și care ar trebui să se exprime în exterior, este un ideal, — o preferință academică, care mai tot d'a-una se rescumpără prin părăsirea unor părți reale și valoroase. Numai atunci însă, te poți bucura de o unitate succesivă și reglementară, cînd compoziția unui plan se studiază prin desen și cînd acea compoziție înbrățișază în același timp, interiorul cu forma exterioară. Acesta este idealul omului special și al uvrăgiului produs de dînsul. În caz contrariu arhitectura devine fără această unitate sau armonie, o simplă decorație sau o cuvîntare fără idei. Lucrînd însă în direcția adevărului se pôte produce ceva original și se va efectua progres în artă, — altfel, arhitectura va rămînea de talia diletanților și după care va urma sigur decadența.

De aceia spre a nu cădea în contraziceri și a urma o cale desastroasă, contrarie bunului simț, ar trebui pentru orice compoziție arhitectonică, cei ce se ocupă cu astfel de lucrări, să se mărginescă a păzi următoarele reguli:

1) Imitarea unui material prin altul e condamnabilă și este greșit de a se aplica formele tăerii pietrei asupra lemnului, fontei, zincului sau tencuelii. Fie-care material 'și are structura lui specială pentru formele decorative ce ar putea lua în construcție.

2) Construcția interioară trebuie să se marcheze să se exprime în exterior, iar nu să se ascundă; în același timp formele decorative trebuiesc aduse la expresie.

3) Formele decoartive trebuie să reese din construcție, adică să fie derivate din maniera lucrării materialurilor sau din arta compunerii lor din mai multe specii.

G. MANDREA.
Arhitect.

CANOVA¹⁾

DUPE AMÉDÉE PICHOT

În anul 1780, un tînar, născut la Possagno, în statul Veneției, sosia la Roma cu scopul de a studia artele desemnului și gravurei, la unul din maestrii renumiți pe atunci. Ocrotit de avuta familie a Falerilor, acest tînar obscur nu părăsise pe primii lui protectori fără să ia cu el cîte-va scrisori de recomandatiune către ilustrațiunile și puternicii capitalei lumii creștine.

„Pe care din aceste scrisori s'o,daū—mai întîiū?” se întreba el citind adresele; „iată una pentru seniorul Volpato, una pentru d. Gavin Hamilton, alta pentru excelența sa monseniorele Zuliana, ambasadorul republicei noastre.... O să am orî cînd vreme și vîd pe pictorii străini și să mă duc să fac reverințe umilite la seniorii cei mari; să vedem mai întîiū pe maestrul al cărui elev am ambițiunea să devîū.”

Tînarul venețian se duse la Volpato.

Giovani Volpato, cunoscut îndelung sub numele schimbat de Jean Renard, era în capul acelei școle strălucite de gravură, din care aū eșit atîția elevi iluștri. Acesta nu era un maestru mai puțin distins în tôte cele l'alte arte ale desemnului. Acel burin atît de corect și de neted, acea pricepere atît de perfectă în săpături cu scôba și în gravuracu acul, acea vigóre, acea precisiune, acel relief pe care'l admirăm în stampele semnate Rafael Morgnen, se datoresc lecțiunilor lui Volpato, maestrul scū, și imitațiunei manierei sale.

Cînd protegiatul Falerilor fu introdus în atelierul lui Giovanni Volpato, acesta, care desina după model, vîdînd că intră un tînar, se mulțami să 'l rîge prin cîte-va cuvinte pline de bunătate, de a bine voi, afară numai dacă nu 'l aducea vr'o afacere grabnică, să 'i erte preocupatiunea sa de artist și să 'i permită de a termina ensemblul figurei sale. Tînarul, mai discret, voia să se retragă, cam contrariat că 'și alesese reū ceasul. „Nu, nu, domnule, reluă Volpato, făcîndu-i semn să rămîna; dacă n'ai timp s'așteptî, curtenia mă obligă să 'mî întrerup lucrul.”

Tînarul fu prea fericit de permisiune, și, stînd în picior la ôre-care distanță de maestru, cercetă mai întîiū atelierul cu o privire religiôsă, dar un singur obiect nu întîrziă să 'i atîntescă și să 'i absorbă tîtă atenziunea.

Modelul ce posa înaintea lui Volpato era o tînară fată, abia în vîrstă de șapte-spre-zece ani; era cu neputință d'a 'și închipui cine-va o fisonomie mai vie și mai plăcută, niște forme mai svelte și mai grațioase, o figură mai bine în situațiune. Tunica'i grécă și masca pe care o ținea d'asupra obrazului, arătau că voia să înfățișeze pe Thalia, dar inteligența și fineța surisului ei, dulcea ironie ce rătăcea pe buzele'i rumene, și nu sciū ce atmosferă cerescă respîndită în jurul ființei sale, ar fi putut face să se credă, pe timpul Romei păgîne, că era însăși musa comică coborît din Olimp.

Tînarul, cel puțin, nu putea să 'și dea cu socotela ca să fie dat unei simple muritóre de a realiza în trăsurile și în posele ei un asemenea ideal; nemișcat, la cîți-va pași de cavalet, el era în extas, credînd că visa un vis de poet. Tînăra fată, ca și cum ar fi ghicit ceia ce se petrecea în inima lui, părea a 'și face de joc, turburîndu'i și mai mult mințile; fie ce privire a ei i se adresa de-a dreptul lui, fie ce mișcare îl chema, și această fisonomie mobilă exprima o mulțime

¹⁾ Celebru sculptor italian (1757—1822). N. Tr.

de sentimente ce îl făceau să roșescă și să îngălbinescă pe rînd.

Intr'acestea Volpato își perde răbdarea și, întrerupîndu-se cu o mișcare de necaz : „Nebună Dominică ! strigă el ; nu puteai să mai păstrezi un moment această atitudine care se potrivea atît de bine cu ideia mea ?.. Aici de, vîd că vrei să 'mi dai a înțelege că ești obosită dimineața asta ; destul dar pentru astăzi, vino de mîe sărută, fiica mea.

— Fiica lui !.. fiica lui ! își zise tînărul ; mulțămîta cerului, nu sunt amoretat de un model. Și simți că i curgeau din ochi lacrimi de bucurie vîdînd pe nebunatică, dar nevinovată Dominica aruncîndu-se în brațele tatălui ei.

— „Iartă-mă, Domnule, îi dîse apoi Volpato, te-am făcut s'aștepți fără ceremonie, cu libertatea neprefăcută a atelierului ; acum sunt al d-tale, cu totul al d-tale..

Tînărul Venetian scose din sîn scrisoarea lui Falieri și o înmîină lui Volpato ; acesta o citi cu glasul jumătate, pe cînd tînărul urma să privească pe Dominica, care umbla în sus și în jos prin atelier ca să așeze cartónele, burinele, creioanele și periele, dar fără sgomot, de tîmă ca să nu turbure citirea tatălui ei.

„Aducătorul, scumpul meu Volpato, este un tînăr protegiat pe care îl recomand lecțiunilor și amicitiei vîstre ; m'ași înșela prea mult, dacă nu îmi vei mulțumi într'o dî pentru un asemenea scolar. El e născut, ca d-ta artist. Se numește Antonio Canova ; tatăl său, Pietro Canova, pietrar în sătulețul nostru Possagno, murind cînd copilul era abia în vîrstă de trei ani, mama lui s'a măritat a doua oară și lăsă pe bietul copil în mila moșului său Pasima, care ar fi vrut bucuros să 'l vadă urmîndu-i ca zidar moștenitor al ținutului ; dar copilul era prea delicat pentru o meserie atît de penibilă și nu se servea de mistria părintescă de cît ca să împetrască argilul din care făcea tot felul de figuri, după caprițiul imaginațiunei sale. Intr'o dî de gală, intendentul meu vîdu că lipsea pentru serviciul din mijloc, la desert, un ornament de prăjitură ; el se sfătui cu bătrînul Pasimo, care, ca zidar, putea să 'i dea ore care consiliu de artist. Acesta fiind cam încurcat, fiul lui, atunci în vîrstă de două-spre-zece ani, lua coca și, într'un moment, execută modelul unui leu, care, servindu-se cîte-va ceasuri în urmă sub formă de *brioche*, ațîta atît de mult admirația comensurilor, în cît autorul fu chemat să culgă aplausele lor. Ca amfitrion, amic al artelor, scumpul meu Volpato, am vîdut ceva mai mult de cît un talent de cofetar în această prăjitură admirabilă și condusei însumi pe micul Antonio la Venetia, unde îl dedei să învețe la cei mai buni maestri, ai noștri ; dar am comptat pe d-ta ca să 'i hotăresci vocațiunea. Fii pentru el un maestru și părinte“.

— Tinere, dîse Volpato după această citire, sunt dator prea mult monseniorului Falieri ca să 'i refuz ceva ; de astăzi ești din numărul elevilor mei. Mută-te dela hanul unde ești în gasdă ; am o cămăruță unde este un pat gol pentru d-ta. Dominico, chiamă pe Rafael.

Pe cînd Antonio mulțămia noului său maestru și-și zicea cu naivitate cel mai fericit dintre muritori, nu însă fără să fi aruncat o privire Dominicăi în momentul cînd acesta se depărta ca să îndeplinească porunca tatălui ei, un tînăr cu părul blond și frîsat, cu ochiul vioiu, cu umbletul sigur, intră în atelier.

— Rafael Mărghen, îi zise Volpato, iată un camarad pe care ți-l dau ; doresc ca el să devină pentru d-ta un amic și un frate. Dute cu el la han ca să își ia sacul, și întorcedeți-vă pentru cină, dacă v'ar veni pofta să cutreerați împreună stradele Romei.

Sub direcțiunea unui maestru atît de iscusit, cei doi tineri fură îndată rivali de talent, și Volpato dîcea ade-sea că ar fi încurcat să dea preferință unuia din ei. Această emulațiune nu turbură buna lor înțelegere, dar ei nu întîrziară să descopere că există între dînșii o altă rivalitate de cît aceea a talentului.

Rafael și Antonio iubiau amîndoi pe Dominica. Ea era pentru amîndoi musa atelierului. Ea le inspira ideile cele mai fericite. Ei căutau să o mulțumescă mai mult pe ea, de cît pe tatăl ei, printr'o stăruință statornică, o supunere orbă, și cînd Volpato se lăuda cu metoda lui excelentă, cînd cita pe cei doi elevi ai săi ca onórea atelierului și moștenitorii talentului său, Dominica ar fi putut să revendice o bună parte din progresele cari făcîu pe tatăl ei atît de fîlos. Dar ore Dominica era tot atît de nepărtinitore ca Volpato ? Nu judeca ea pe cei doi artiști de cît din punctul de vedere al artei ? Fie din istețime, fie din cochetărie, fie din ingenuitate, fie din aceste trei motive reunite, Dominica se silea ca să nu facă nici odată s'atîrne îndelung balanța mai mult într'o parte de cît în cea laltă. Ea nu era din acele reci afectate căror le place să des-pereze de o potrivă pe toți adoratorii lor ; ea prefera să le nutrească speranța. Zîmbirile, familiaritățile nevinovate, lingurișile neprefăcute sau înbufnările de soră, erau măsurate cu un calcul cu atît mai iscusit, cu cît ea 'l ascundea mai bine sub o ingenuitate aparentă. Nici odată declarațiuni indirecte, dar limpești, — timide, dar sincere, nu fuseseră respinse mai bine prin acele cuvinte cu două înțelesuri ce compun jumătate din diplomația unei cochete !

Atunci trebui negreșit să urmeze demersul de rigóre pe lîngă tatăl ei. Antonio Canova ceru lui Volpato o întrevvedere particulară.

— Și tu, îi răspunse Volpato ; aide, m'așteptam ; am făcut bine că n'am promis nimic lui Rafael Morghen !

Rafael apucase cu două-deci și patru de césuri înaintea lui Antonio, și Volpato îl scuti de discursuri lungi.

— Scumpul meu Antonio, îi dîse el, dacă ai fi primit de la Dominica ore cari semne de preferință, ași fi mai puțin încurcat să-ți răspund ; n'am de cît o singură părere de rău, pentru că amîndoi elevii îmi sunt de-o-potrivă scumpi : de ce 'mi a dat cerul numai o fată ? Cu toate acestea, dacă nu mă pot pronunța între voi ca părinte, pot, ca artist, să vă propun un mijloc de a căpeta mîna Dominicăi : O făgăduesc ace-luia care 'i va desena portretul mai asemănător.

Inercarea fu primită și Dominica nu făcu nici o obiecțiune. Ast-fel se hotărî ca fie-care din cei doi elevi sa-și aibă ședințele sêle între patru ochi, ca să-și facă în același timp curtea și desenul. După trei săptămîni cele două portrete trebuiau să fie expuse înaintea unui număr ore-care de judecători aleși printre cunosctorii din Roma al căror sufragiu va fi lege.

Chiar de a doua dî, Dominica se învoi să poseze. Antonio o întrebă firesce dacă nu doria să fie represintată mai bine într'un costum de cît într'altul. P'atunci era moda portretelelor mitologice.

— Citiam, deună-dî, dîse Dominica, o alegoriă care 'mi vine în minte : este istoria Metrei, fiica lui Erysichthon. Scii că acest nenorocit prinț al Thesaliei, atrăgîndu-și ura Cere-rei, pentru că tăia lemn dintr'o pădure consacrată aceste-i zeite, fu pedepsit cu o fîme pe care nimic nu putea s'o potolască. Tîte domeniile sêle fură pe rînd mistuite de el. Ajuns grîza familiei și a țerei sale prin voracitatea sa, redus la o viață rătăcitore și proscris pretutîndenî, pentru că ducea

pretutindeni, cu el, amenințarea unei fomete; redus la toate felurile de subterfugii ca să trăiească, el nu mai avu îndată alte mijloace de cît să-și vîndă fata. Din fericire Metra fusese înzestrată de Deî cu darul d'a se metamorfosa într'un număr hotărît de forme. Erysichthon o vîndu ca róbă și ea se întorse schimbată în pasere; o vîndu ca pasere și ea se întorse schimbată în cal, pe care iar îl vîndu, pînă cînd în sfîrșit, încheîndu-și seria transformărilor, ea 'i se arătă sub forma ei cea d'întîi...

Canova se așază de naintea cavaletului ca să 'ncepă portretul Metrei; dar observă că răutăcioasă fiică a lui Erysichthon îl trata ca pe un cumpărător și 'și schimba neîncetat, dacă nu formele, cel puțin atitudinile, mobilitate desnădăduitore care desola în același timp și pe amarez și pe artist. Cum ar fi îndrăsnit să se plîngă și să obțină o îndatorire pe care trebuia să n'aibă aerul d'a o cere? Mai multe ședințe se petrecură ast-fel în a întrevedea o sută de pose diferite, fără să pótă fixa vre-una pe carton; șiua s'apropia, Rafael Morghen avea aerul triumfător. În loc d'a se plînge că 'l înșela, Antonio făcu un efort genial și ne mai încredîndu-se de cît în memoria lui, sfîrși în de două ori două-deci și patru de ore desenul concursului.

În dimineața hotărîtă, cunoscătorii și artiștii convocați de Volpato se înșirară de naintea unei cortine care, după ce se adunară toți, se ridică pentru a-i lăsa să vadă, cele două capo d'opere.

În cel de 'ntîi, o tîneră fată suridea cu acel aer de încredere și de fermecătoare părăsire care dîce unui amarez: „Mi-e dulce să te cred!...” Acesta era desenul lui Rafael Morghen.

În cel-alt, toți recunoscără pe Metra vîndută de tatăl ei, căci, după câte-va accesorii neisprăvite, era ușor să se ghicescă alegoria. Era Metra, care, în cea din urmă perioadă a subterfugurilor ei, înțelegea că-și sacrifica în sfîrșit pentru tot-d'a-una libertatea; ea 'și pleca capul tremurînd, dar supusă; o lacrimă îi uda marginea pleopei, o lacrimă care trăda în același timp sentimentul rușinei sale de tînră fată și pe acela al mîhnirei sale. Acestă figură era răpitoare; și ori că desenul acesta întrecea într'adevăr pe cel-alt în perfecțiune, ori că e în firea noastră o simpatie instinctivă cu mult mai pronunțată pentru melancolie, de cît pentru fericire, toți judecătorii strigară într'un singur glas: „Antonio Canova întrece pe Rafael Morghen”.

Volpato își întorse ochii spre Antonio, și brațele 'i întinse către dînsul, păreau că 'l invită să se arunce la sînul unui tată. Antonio se apropia de maestru, dar nu cu graba unui învingător; el se mulțami să strîngă mîna lui Volpato, și arătîndu-i pe Dominica într'un colț al atelierului pe Dominica care prin înfățișarea și atitudinea ei, reproducea cu fidelitate expresiunea portretului său:

— Cer iertare judecătorilor noștri, dîse el cu o voce al cărei accent trăda silința ce-l costa aceste cuvinte, dar protestez în contra hotărîrei care ar trebui să mă facă cel mai fericit om din lume; mă retrag de la concurs și părăsesc lauriu lui Rafael... Vedeți, maestri, adaose el mai încet, vedeți cum deja aceste cuvinte răpesc portretului meu o parte din asemnarea lui; vedeți pe Dominica ridicîndu-și capul, vedeți ochii înșufletîndu-se și surisu-i naiv mulțămîndu-mi; ea iubesc pe Rafael... Da, urmă Antonio, ca și cum pentru a răspunde surprinderii exprimate de judecătorii săi. Fie-care are conștiința talentului său; eu mă simt atât de inferior lui Rafael, în cît renunț la creion și la burin. Dacă

va fi glorie pentru mine, o voi datora într-o dîlaltei sculptorului.

Dominica deveni soția lui Rafael Morghen. Canova părăsi casa și atelierul lui Volpato, luînd portretul aceleia care 'i preferase pe rivalul său, dar fără a înceta de a cultiva amicitia unui maestru de la care tot-d'a-una i-a plăcut să primescă povețe.

Numai succesul putea să justifice pe Canova că a schimbat burinul pe daltă. Două ani în urmă, în 1782, ambasadorul venețian Zuliana invitase la cină tot ceia ce Roma avea pe atunci ca oșpeți iluștri și ca artiști cu renume. După desert, trecură într'un salon unde Zuliana dîse că voia să arete conmesenilor săi o grupă în marmoră sfîrșită de curînd de un artist al cărui nume se feri să 'l pronunțe. Acestă grupă represinta pe Teseu învingător al Minotaurului. Toți avură numai un glas pentru a proclama această operă ca una din bucățile cele mai desăvîrșite din cîte văduse Roma de mult.

— Seniori, zise atunci Zuliana cu o satisfacțiune cam mindră, artistul este compatriotul meu. După dorința mea el a lucrat în ascuns la această comandă. Aide, maestre Canova, vino să primesci felicitările acestor domni.

Minotaurului¹⁾ îi urmăre Adonis încoronat de Venera, Psyha, Perseu, Apolon și tot Olimpul acela de marmoră care împorează platele regilor Europei și muséul Vaticanului.

Cînd cine-va visita la Roma atelierul lui Canovă, se în tîmpla cîte-o-dată ca maestrul să povestescă istoria primelor sale studii și să mîergă pînă la epoca cînd se credea chemat de vocațiunea sa ca să rivalizeze cu Rafael Morghen. Apoi arătă portretul Dominicăi, desenat de el. Acestă amintire, care odinioară îl costase atîte suspine, nu mai deștepta, în mijlocul gloriei sale, de cît un surîs ușor; dar nu uită să-și arate totă recunoscînta pentru primul său maestru. Mărturia acestei recunoscînte se găsește, d'almintrelea, în tînda bisericeii Sfinților-Apostoli, unde un monument de marmoră, ridicat lui Volpato, represintă portretul în medalion al acestui artist încoronat de amicitie, sub chipul unei tinere fete îndurerate. Acest monument e de Canova.

IULIU I. ROȘCA.

PREFECTURA JUDEȚULUI TULCEA

Concurs public.

Județul urmînd a începe în vara anului curent construirea unui nou local de arest preventiv în orașul Tulcea, sistem celular, pe locul proprietatea sa și în cuprinderea ce se arată mai jos:

Locul este sănătos, pozițiunea lui înaltă, situat afară din oraș în capul stradei Babadag și alipit de casarma Dorobanților, întinderea lui este de 14920 metri pătrați.

Costul clădirei se nu întrecă suma de 100 mii lei.

Destinațiunea și N-rul încăperilor ce el va conține sunt:

I Pentru 30 soldați de gardă;

I » șeful gardei;

I » două gardieni;

I » 20 arestați preveniți;

I » 10 acușați înaintea Tribunalului;

I » 5 arestați în prevență minori;

I » 10 condamnați corecționali;

I » 5 condamnați trecători în apel;

¹⁾ Astăzi aflat la Viena, în templul lui Teseu. N. Tr.

- I » 5 condamnați definitiv trecători către închisorile centrale ;
- I » 5 condamnați minori ;
- I » 6 femei arestate în prevență ;
- I » 6 femei condamnate ;
- I » una gardiană ;
- 3 » carcere ;
- I » spălătorie ;
- I » bucătărie ;
- 2 » sala de mâncare fie-care în mărime pentru 25 oameni ;
- I » infirmerie încăperea pentru 4 paturi ;
- I » paraclis ;
- I » școală ;
- I » atelier ,
- I » magasie de îmbrăcăminte și lingerie ;
- I » obiectele depuse de arestați ;
- I » fiare și alte obiecte ale arestului ;
- 3 Latrine pentru condamnați, preveniți și femei ;
- I Magasie pentru lemne ;
- 3 Ogrădi pentru condamnați, preveniți și femei ;
- 2 Pentru Director ;
- I » cancelarie ;
- I » servitor ;
- I » bucătărie personalului ;
- I Magasie pentru necesitatea Directorului ;
- I Pivniță ;
- I Latrină pentru personalul arestului ;
- I Latrină pentru gardă ;
- I Fontână pentru alimentarea arestaților cu apă.

Prefectura oferă un premiu de 1000 lei arhitectului care va elabora cel mai bun proiect după clasarea făcută de consiliu tehnic superior al Ministerului Lucrărilor Publice.

Se publică despre acesta spre cunoștința D-lor arhitecți cu deșteptare că plata premiului va avea loc după depunerea proiectului cu toate piesele trebuitoare, cum plan, devis, etc., aprobat de către consiliul tehnic superior după lângă Ministeriul Lucrărilor Publice, iar termenul în care trebuie a se depune lucrarea la prefectură se fixează la 20 Iulie a. c.

JUBILEUL ATENEULUI

și

EXPOSITIA CERCULUI ARTISTIC

Nu de mult, s'a constituit în București, un cerc artistic compus din vechii elevi ai școlilor noastre de Belle-Arte.

Dorind a face cunoscută activitatea sa, *cercul artistic*, a vroit să profite de împrejurarea favorabilă ce oferea sărbătorea jubileului Ateneului, spre a organiza o expoziție de Belle-Arte, în palatul Ateneului Nou.

Felicităm din inimă pe tinerii noștri artiști și le urăm un succes strălucit, care va fi bine meritat, față cu greutățile ce întâmpină la noi mișcările de felul acesta.

CONCURSUL INTERNAȚIONAL

PENTRU

PROIECTELE CLĂDIRILOR PALATELOR CAMEREI ȘI SENATULUI

Cititorii noștri și aduc aminte că acum patru luni s'a deschis un concurs internațional între toți arhitecții din țară și streinătate pentru întocmirea proiectelor clădirilor palatelor Camerei și Senatului.

Termenul de predare al acestor proiecte a fost ziua de 1 Noembrie, pentru proiectele din țară și ziua de 3 Noembrie pentru cele din streinătate, a fi predate la Legațiunii.

Concursul fiind important din toate punctele de vedere, a atras pe mulți artiști din țară și streinătate. Arhitecții români : Mincu, Socolescu, Maimarolu, Baicoianu, Nedelescu au depus deja proiectele lor, precum și mulți arhitecți din Paris, Londra, Berlin, Viena, Roma, Pesta, etc.

Conform stipulațiunilor programului, proiectele vor fi expuse vederi publicului, după care, juriul va fi chemat ale examina și premia.

Acest juriu va fi compus din președintele consiliului de miniștri, președinții Senatului și Camerei, un senator, un deputat, doi arhitecți români ne concurenți și doi arhitecți streini.

Domnu de Joly, arhitectul palatului Camerei din Paris și d. Valo, arhitectul palatului parlamentului din Berlin, vor fi chemați a lua parte în juriul de examinare.

Dupe judecare, proiectele vor mai sta expuse, încă cinci zile vederi publicului.

Conform hotărârii comisiunei parlamentare, proiectul definitiv se va face de arhitectul român concurent, care va fi mai sus clasat printre concurenți.

Sperăm că cu această ocazie se va aprecia forța elementului artistic român, asigurându-i pe viitor un loc mai favorabil în opinia administrațiilor publice, care vor avea ocazia a se convinge că în chestii de arhitectură sunt ați destule elemente în țară spre a satisface ori ce cerințe.

Trebuie să felicităm pe arhitecții români cari s'au grăbit, în așa mare număr, a lua parte la concurs, luptând cu toate dificultățile ce presintă o luptă internațională așa de importantă.

Victoria va fi cu atât mai strălucită și meritul lor mai mare.

În numărul viitor vom căuta să facem o dare de seamă cât de pre larg asupra acestui concurs, care este cel mai important din câte s'a făcut pînă acum la noi.

A V I S

Primum adesea reclamațiunii că nu se primesc numerile din *Anale*, expediate. Rugăm pe abonații noștri să bine voiască a ne preveni de urgență, ori de câte ori nu le sosește un număr cel mult pînă la 15 ale lunii.

Administrația.

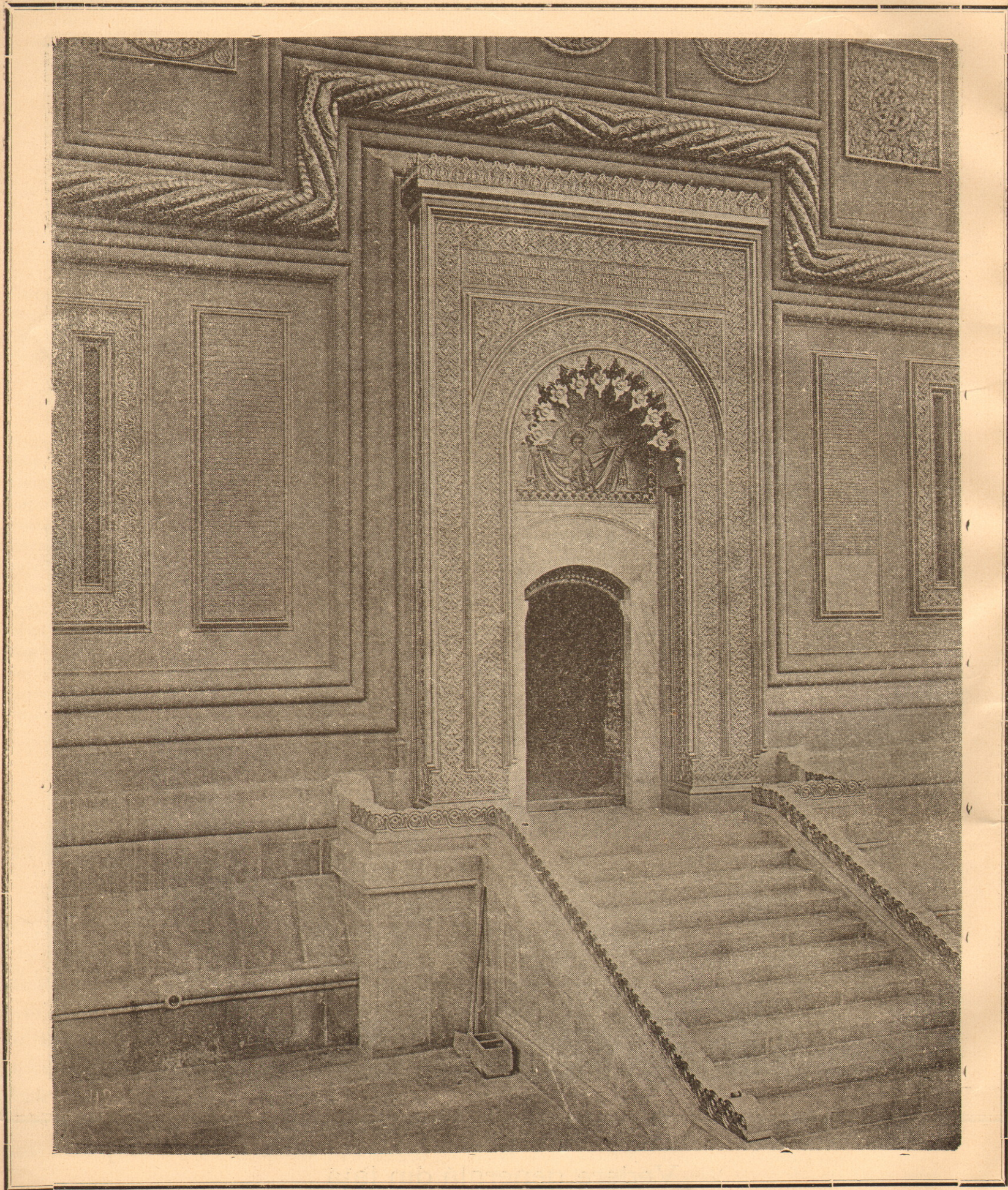
Biserica Curtea d'Argeș

Vedere generală din față
(Restaurată)

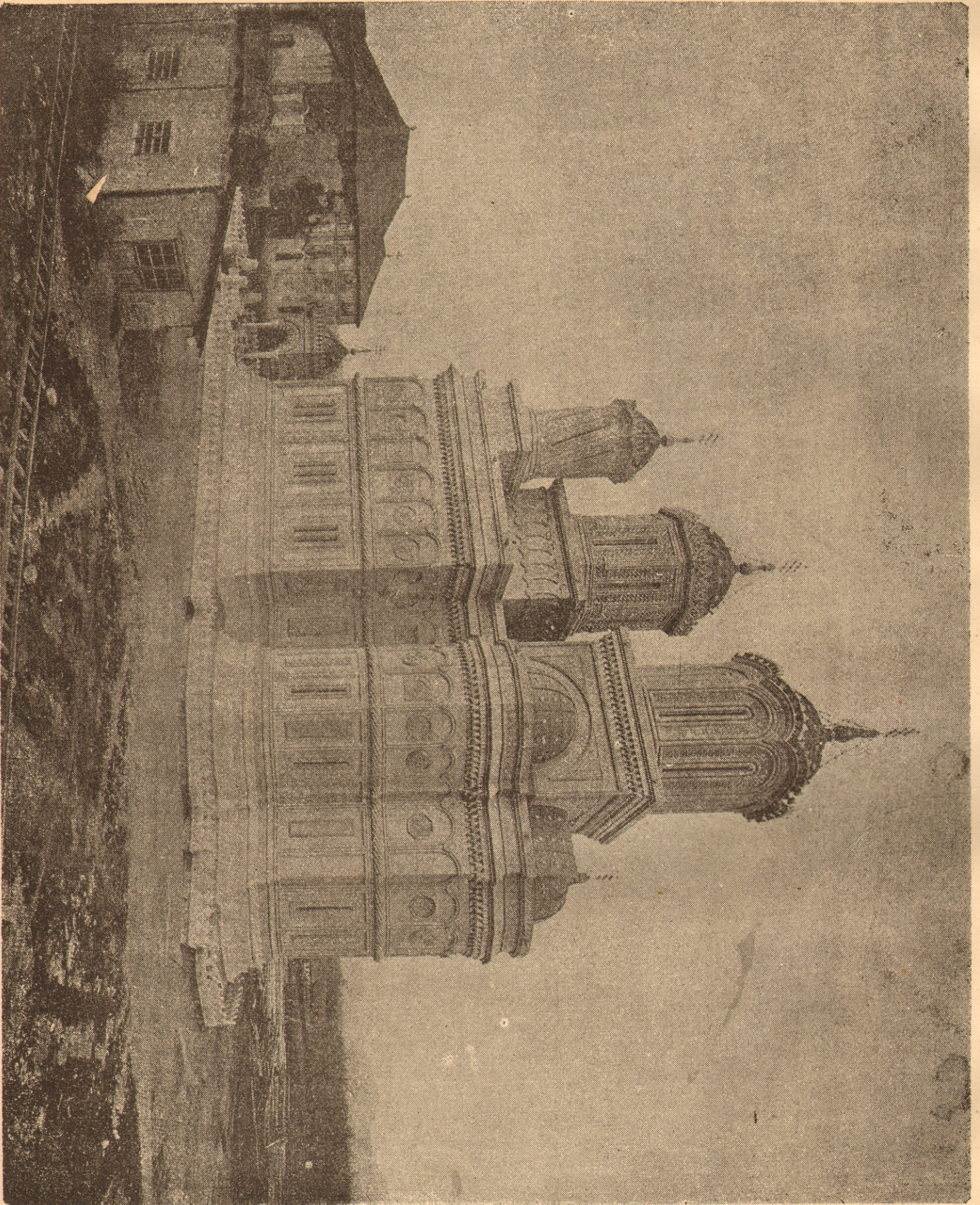
Biserica Curtea d'Argeș

Intrarea principală
(Restaurată)

Biserica Curtea d'Argeș

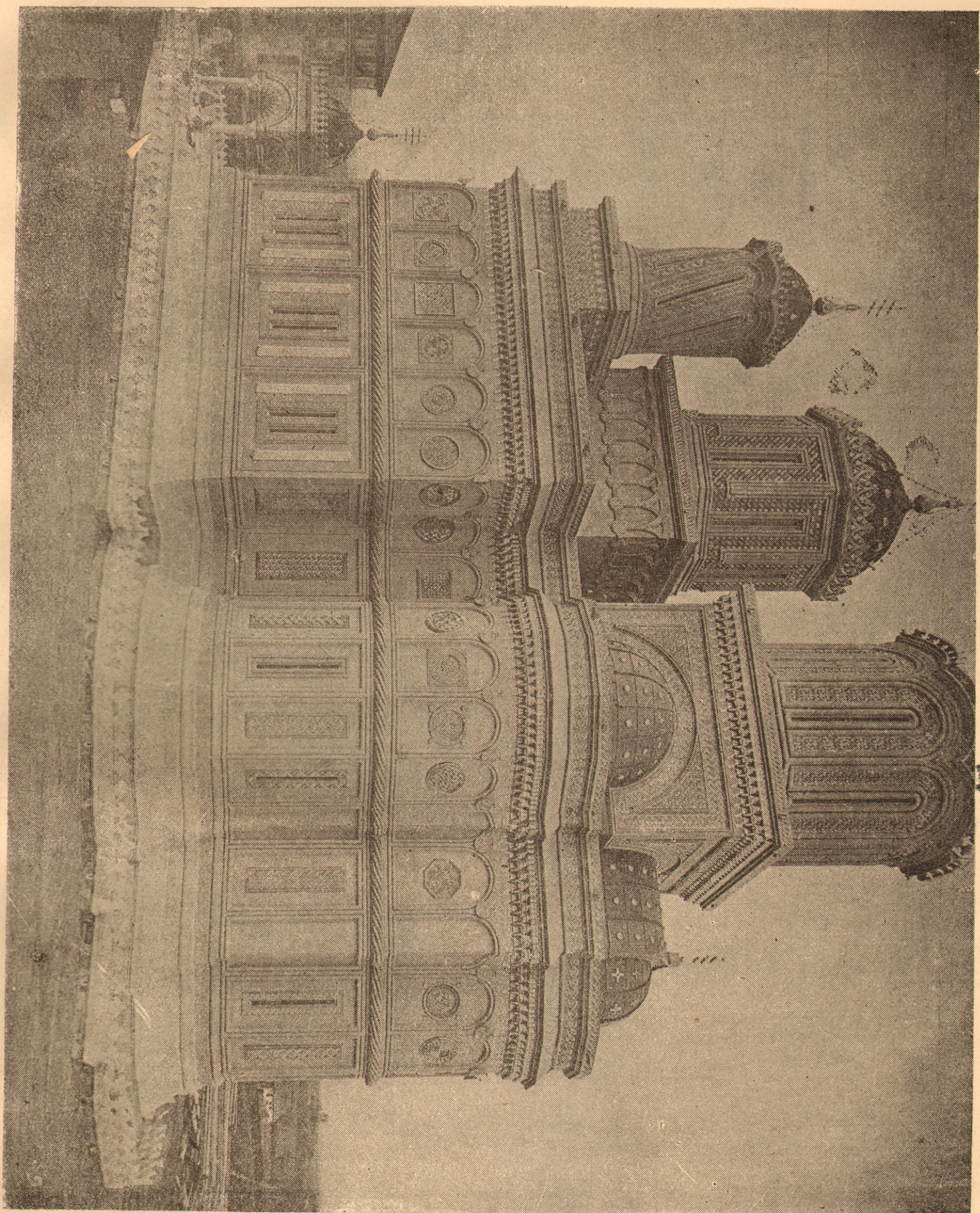
Vedere generală

Biserica Curtea d'Argeș

Vedere secundară